

De vrouw op het perron

Agnita de Ranitz

De vrouw op het perron

Roman

Brevier

© 2016 Brevier uitgeverij – Kampen
www.brevieruitgeverij.nl

Redactie: Daniëlle Heerens
Omslagbeeld: Masterfile
Omslagontwerp: Dajella Overweg
Opmaak binnenwerk: Stampwerk
ISBN 987 94 915 8382 7
NUR 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor mijn kleindochter Nina in de hoop dat ze eens het verhaal van 'Madame'
Cornelia kan lezen.*

Proloog

Rotterdam, 2 januari 1966

De wiertjes krasten op de koude, stenen vloer. De oude vrouw trok krampachtig haar vingers samen. Met een gil schoot ze half overeind en greep met beide handen haar hoofd. Even bleef ze zo zitten. Toen liet ze zich met een zucht in haar kussens terugvallen.

Een benauwde ademhaling rochelde op uit haar borst. Ze keek om zich heen in het kale halfduistere vertrek. De eeuwig witte muren, het houten kruis aan de wand tegenover haar. De tafel en stoel bij het raam.

Hoewel ze wakker was, bleven de beelden terugkomen. Wild bewoog ze haar hoofd heen en weer alsof ze deze eruit kon schudden. Ze moest het van zich afzetten, als ze zou opstaan zou het wellicht beter gaan.

Haar keel was uitgedroogd. Langzaam richtte ze zich steunend op haar linker elleboog omhoog, strekte haar bevende hand uit en tastte naar haar bril op het nachtkastje. Ze zette hem op en pakte het glas voor het laatste slokje water. Een rilling ging door haar heen.

Uitgeput bleef ze liggen tot de eerste zonnestralen door een kier tussen de gordijnen de kamer verlichtten. Ze duwde haar scheefgezakte bril weer recht op haar neus en zag op het klokje dat het half negen was.

Traag kwamen haar benen in beweging. Het duurde een tijdje voordat ze op de rand van haar bed zat. Hijgend bleef ze, gesteund op haar armen, enkele minuten zitten. Niet te snel opkomen, hadden ze haar gezegd; alsof ze anders kon.

Geroep op de gang verbrak de stilte. Gevolgd door een gestommel van voeten die duidelijk de andere kant op liepen.

Vorige week had ze eindelijk gevonden wat ze al die jaren gezocht had. Haar leven lang was ze door de herinnering gekweld en gepijnigd, maar toen de dokter haar had gezegd dat ze waarschijnlijk geen jaar meer zou hebben, wist ze dat ze er nu niet langer onderuit kon. Het leven was bijna voorbij. Ze kon het niet langer voor zich uitschuiven, nu moest ze wel, hoe moeilijk het ook was. Eerst was ze in Kralingen geweest, omdat dat haar bekend was. Daarna

was ze op andere plekken gaan kijken. Kilometers had ze gedwaald, maar niets gevonden. Toen ze afgelopen donderdag voor de zoveelste keer ging zoeken, had ze gevoeld het die dag te weten te komen. Ze had zich niet vergist. Maar aan de Schiekade was er geen spoor meer geweest.

Hoe was het mogelijk. Wat een slechte organisatie.

Ze graaide naar haar stok en richtte zich met haar hand in haar rug moeizaam op. Ze zocht met haar koude voeten haar sloffen en schuifelde in haar nachtpon naar het raam om de gordijnen open te trekken. Het was evenals die dag ervoor bewolkt. Even keek ze naar de kapel beneden, vervolgens naar de tuinman die de heggen stond te snoeien. Het was een naar geluid. Ze deed de ramen dicht.

Weer een dag. Ze pakte haar tas die aan de stoel hing, ritste hem open en rommelde met haar hand tussen de papieren, vond een potlood en liep naar de kalender op de deur. Met het handvat van haar stok wipte ze hem van het haakje af, liep ermee naar de tafel en ging zitten. Op 2 januari zette ze een kruisje en schoof de kalender van zich weg. De juffrouw moest hem maar weer ophangen straks.

Nog eenmaal keek ze en telde. Bijna moest ze er weer naartoe.

Hoofdstuk 1

Delft, 20 januari 1968

Als te zware gewichten zakten haar boodschappentassen naar beneden. De vrouw die tegenover haar stond, leek als twee druppels water op haar.

Cornelia's mond zakte open. Haar hart bonsde tegen haar ribben. Langzaam voelde ze zich week worden in haar knieën.

Een vrij rond, blozend gezicht omringd door een bos kastanjebruine krullen, die onder een vilten hoed tevoorschijn kwamen. Een grof wollen jas met overdreven grote knopen. Gloednieuwe veterschoenen aan haar voeten.

Het was haar spiegelbeeld.

Reizigers om hen heen haastten zich. Een moeder trok haar blèrende zoontje met zich mee. Zijn beer viel op de grond waardoor het kind nog harder begon te schreeuwen, tot iemand het stuk speelgoed oprapte en aan het kind teruggaf. Een jongeman spoedde zich met een fiets aan de hand langs haar. Enkele schoolmeisjes liepen giechelend en stevig gearmd achter een oude man die moeizaam vooruitkwam. De eentonige stem van de NS-omroeper klonk. Een witkiel floot tussen zijn tanden en reed behendig een kar vol koffers door de menigte.

Zij stond nog steeds als aan de grond genageld. Oog in oog met de vrouw. Haar gedachten verstard. Haar blik geen moment afwendend. Plotseling draaide de ander zich om en maakte zich uit de voeten. Het was of Cornelia werd wakker geschud. Ze gaf een kreet. Haar spieren spanden. Ze pakte snel haar volle tassen op. In de zenuwen greep ze naast een van de hengsels waardoor de tas scheef opzij viel. Enkele paars-witte knolletjes rolden eruit. Met een lichte kreet greep ze de hengsels opnieuw beet en probeerde zich een weg te banen door de menigte. Nog net zag ze de vrouw de hoek omgaan.

Ze ging nog wat harder lopen, botste tegen een man die van rechts kwam en kreeg een stortvloed van scheldwoorden over zich heen. Ze omzeilde de man met de fiets, struikelde, maar kon zich nog net overeind houden. Eindelijk kwam ze in de stationshal. Maar het enige wat ze zag, was de kruier die met zijn kar bij de ingang stond. De vrouw was verdwenen.

Enkele ogenblikken bleef ze de lege hal in kijken. Ze draaide zich om en liep traag terug naar het perron. Het was minder vol. Haar trein stond met wijd open deuren te wachten. Ze zag haar knolletjes liggen. Net wilde ze deze oprapen toen het schelle fluitsignaal van de conducteur weerklonk. Ze was nog niet binnen of de deuren klaptten dicht. De trein kwam in beweging en verliet perron 1 van station Delft.

Ze trilde op haar benen. Het bloed was haar naar het hoofd gestegen. Ze klampte zich vast aan een leuning en keek zoekend om zich heen. Een eindje verder was nog een plaats vrij.

Ze liet een zacht 'pardon' horen en wong zich voor enkele wegdraaiende knieën langs. Met een diepe zucht liet ze zich op de lege plaats vallen en trok haar tassen half op haar voeten om de jongeman met lange benen tegenover haar wat meer ruimte te geven.

Langzaam drong het tot haar door wat haar overkomen was. Hoe was het mogelijk dat deze vrouw zo sprekend op haar leek?

Zou het? Ze kon het toch niet zijn? Was ze gek geworden? Ze hoorde een stemmetje in haar binnenste dat het ritme van de trein overnam: *het kan niet, het kan niet, het kan niet*. Ze kreeg het warm en opende met trillende handen de bovenste knoop van haar jas. Ze hapte naar lucht.

Wie was deze vrouw?

De jongeman stond op en verontschuldigde zich. Ze mompelde iets terug en ging een eindje opzij. Haar blik gleed van de lege plaats naar buiten. Den Haag! Vlug, ze moest uitstappen. Bijna was ze haar station voorbijgereden.

Ze pakte haar boodschappen en baande zich een weg door de smalle gang. Een man bij de deur bood aan haar te helpen uitstappen.

Cornelia hoorde hem niet. Moeizaam nam ze de hoge tree en belandde op het perron.

Nu naar huis. Ze verliet het station, stak over en versnelde haar pas toen een tram waarschuwend tingelde. Vervolgens de Stationsweg door. Deze scheen haar langer dan anders. Na enkele minuten bleef ze even staan om op adem te komen en om haar tassen van de ene naar de andere hand te wisselen. Ze leken zwaarder en zwaarder te worden. De stem in haar klonk luider: *het kan niet, het kan niet.*

Het lopen ging steeds moeizamer, maar ten slotte kwam ze in de Kikkerstraat aan. Eindelijk was ze thuis. Ze zette haar boodschappen neer, stak de sleutel in het slot en bleef even onbeweeglijk staan. Had ze het niet gedroomd? Opnieuw zag ze het gezicht van de vrouw voor zich. Die kastanjebruine krullen. En ook nog diezelfde kleding. En nieuwe schoenen. Net als de hare! Kort geleden in de stad gekocht. Bruine veterschoenen van het merk Nova.

Cornelia deed de deur open, sloeg hem achter zich dicht en stommelde de trap op. Binnengekomen gooide ze haar jas over de kapstok, zeulde haar tassen naar de keuken en liet zich op de keukenstoel zakken. Het bonkte nu in haar hoofd: **HET KAN NIET. HET KAN NIET.** Ze legde haar handen over haar oren. Wezenloos staarde ze voor zich uit. Lang kon ze het trillen van haar onderlip niet bedwingen.

Hoofdstuk 2

De gedachte aan de vrouw maakte haar misselijk. Hoe was het mogelijk? Met haar vlakke hand wreef ze over haar wangen en liet haar vingers even op haar ogen rusten. Ze moest er absoluut met iemand over praten. Straks zou ze aan Henk vertellen wat er gebeurd was, al vreesde ze dat hij niet eens naar haar zou luisteren.

Een blik op de keukenklok deed haar beseffen dat ze flauw van de honger was. Ze sneed twee boterhammen. Staand voor het aanrecht smeerde ze er snel een met pindakaas.

Op het moment dat ze de eerste hap in de mond nam, viel haar blik op een briefje van Henk, half geklemd onder de fruitmand. Ze pakte het en las de tekst vluchtig. Hij kwam iets vroeger thuis en wilde eerder eten omdat hij ging klaverjassen. Het was toch zaterdag? Ze schoof het papiertje zo ver van zich af als haar arm reikte.

De tweede boterham deed ze weer terug in de broodtrommel.

Cornelia spoelde haar bord af en ruimde vervolgens de boodschappen op. Het kippetje, de worst en de kaas in de ijskast, het fruit op de schaal. De rest zag ze later wel. Morgen zou ze de stoofperen wekken, daar stond haar hoofd nu niet naar.

Toen ze even later de groentesoep stond klaar te maken, kwam Henk thuis. Zonder een woord te zeggen deed hij zijn sloffen aan, pakte de krant en verdween in zijn luie stoel.

Zij dekte de tafel en vulde een karaf met water.

Terwijl ze in de pan roerde dacht ze weer aan het perron. Misschien was het een hersenspinsel. Maar ze zag weer die verbaasde blik van de vrouw voor zich. Hoelang hadden ze daar tegenover elkaar gestaan?

‘We kunnen aan tafel,’ riep ze na een kwartier, en ze kwam de kamer in met de pan dampende soep. Met een zucht legde Henk zijn halve sigaar op de asbak, stond op en kwam aan tafel. In zichzelf moppend reikte hij zijn bord aan.

‘Henk, er is me iets vreemds overkomen,’ zei ze, terwijl ze zijn bord tot aan de rand vol schepte. ‘Vanmorgen kwam ik van de markt in Delft terug en op het station ben ik –’
‘Eten,’ onderbrak hij haar.

Die avond ging Cornelia vroeg naar bed. Doodop van alle emoties deed ze meteen het licht uit. Maar ze kon de slaap niet vatten. Steeds weer zag ze de onbekende vrouw voor zich. Toen Henk eindelijk thuiskwam, sliep ze nog niet.

‘Henk,’ begon ze weer, ‘ik wil je wat vertellen.’

Zwijgend gleed Henk onder de dekens en draaide haar zijn rug toe. Niet lang daarna klonk zijn gesnurk.

Ze bedacht dat ze het aan vader moest zeggen. Wat zou hij ervan vinden? Ze staaarde lang de donkere nacht in. Ten slotte dommelde ze langzaam in.

Rotterdam, 15 december 1923

Haar hand lag veilig in die van vader. Ze stonden voor een indrukwekkende toegangspoort. Tussen twee zuilen met kantelen was een groot kruis naar de hemel gericht. Prachtige letters sierden het gebouw.

‘R.K. Begraafplaats te Crooswijk,’ las ze hardop. Ze kromp ineen en greep haar vader nog steviger vast. Langzaam traden ze samen door de poort, het middenpad op. Bij de ingang herkende een man met een zwarte pet op haar vader en groette hen.

Een gedempte stilte heerste, alleen de vogels lieten zich horen. Donkere cipressen stonden als wachters aan weerszijden van het pad en wierpen hun lange schaduwen voor zich uit. Even sloot ze haar ogen half en pas toen er weer licht door haar wimpers kwam, deed ze ze weer open.

Ze sloegen rechtsaf en kwamen in een laantje waar de eerste

grafstenen lagen. Ze zag namen en leeftijden. Het benauwde haar een beetje. Lagen hier allemaal dode mensen?

De paden waren bedekt met een patroon van strepen. Enkele voetafdrukken waren erin te zien. Even keek ze achterom en herkende de hare en de grotere afdrukken van haar vader.

Iets verder hielden ze halt bij een huisje met een kruis en vier engelen op het dak. Een van hen speelde op een trompet.

‘Dit is een grafkapel.’ Cornelia schrok van vaders stem. ‘Rijke Rotterdamse families liggen vaak in dit soort kapelletjes begraven.’

Ze staarde naar de zware deuren die met bronzen bloemen versierd waren.

‘En weet je wie hier begraven ligt?’

In memoriam C. Jamin 1850-1907 stond er met grote letters geschreven. Eerst begreep ze het niet. Plots begon er een lampje te branden. Natuurlijk, het was mijnheer Sjemin van de snoepwinkels!

Vader vertelde dat hij vlakbij, in Crooswijk, een fabriek in banket-, koek- en suikerwerken had. Hij liep met haar om de kleine kapel heen en wees op de gebrandschilderde ramen. ‘Kijk, hier heb je Joseph en daar rechts van de deur Maria met het kindje Jezus op haar arm. Dat vind ik het mooiste raam. Kijk eens goed naar de kleuren. Zie je hoe het zonlicht er op dit uur in valt? Is het niet prachtig?’ fluisterde haar vader. ‘Als ik kom, ga ik hier altijd even langs.’

Ze liepen door. Ze was diep onder de indruk. Overal zag ze grafstenen. Sommige waren verweerd en bedekt met onkruid en mos. Een enkele keer stonden ze even stil om beter te kijken, maar het was soms moeilijk de gegraveerde letters te ontcijferen.

Het was net een doolhof. Gelukkig was ze hier met haar vader, anders kon je hier zo de weg kwijtraken. Verdwalen tussen de doden. Ze klemde vaders hand nog steviger vast.

Al lopend keek ze naar haar voeten en probeerde haar stappen te tellen. Ineens stonden ze voor een met klimop begroeide muur. Ze zocht vaders hand. Maar waar was hij?

Met een ruk schoot ze overeind. Zweetdruppels parelden op haar voorhoofd en het duurde enige minuten voor ze tot rust kwam. Ze draaide haar kussen om en ging weer liggen.

Opnieuw gingen haar gedachten naar vader. Naar hun huis in de Zevenhuissteeg. Hij was vroeger een lange, indrukwekkende man. Ze zag weer de prachtige snor voor zich die hij elke morgen in een krul kamde. Om haar mond kwam een glimlach. Vader bezat een joviaal, altijd opgewekt karakter. Ze trokken veel samen op. Als kind nam hij haar mee naar de havens en de veemarkt of ze liepen over straat en keken naar de paarden. Hij wist alles over deze dieren. Naast de sterke slegerspaarden in de havens bespraken ze de oude, magere paarden van de groenteboer, de schillenboer en de vuilnismen. Het waren dikwijls afgedankte trampaarden, wist hij. Andere reden weer voor de omnibus en voor het aapje. Het elegantst waren de paarden die voor de rijtuigen van rijke families gespannen waren. Dit waren in de meeste gevallen prachtige sierpaarden. Zij hielden hun hals fier omhoog en tilden hun benen mooi op als ze voor het rijtuig draafden.

De trampaarden kende vader bijna allemaal bij naam. Hij was van jongs af aan een echte paardenliefhebber. Het lag voor de hand dat hij koetsier op de paardentram werd. Zijn eerste baan was die van conducteur toen hij pas vijftien was, op de lijn van Rotterdam naar Hillegersberg. Daar vertelde hij haar vaak over.

‘Het was een mooi traject langs de Schie. Trots stond ik op het achterbalkon. Daar verkocht ik kaartjes en werd geacht de wissels om te zetten. Wat voelde ik me gewichtig in mijn zware donkere jas met koperen knopen, vest en broek van bruin laken, met een geldtas op mijn buik en groen gebiesde sjako op mijn hoofd.

De paardentram naar Hillegersberg had zijn baan aan de oostkant van de Schie. Aan de overkant reed een concurrerende lijn, de paardentram naar Overschie. Soms hielden we aan weerszijden van het kanaal een wedstrijd om te zien wie het snelst was. De paarden werden opgehitst, de klepelbellen rinkelden en de rijtuigen raceten langs het water. Voetgangers stoven in paniek uiteen.

We hadden het grootste plezier,' vervolgde hij dan. 'Na afloop hielden we in Hillegersberg een stop bij de uitspanning De Rustende Jager. Hier konden we bij een bakkie pleur even bijkomen van het avontuur, terwijl de verhitte paarden zich aan een emmer water te goed deden.'

Ten slotte kreeg hun baas er lucht van en maakte hun duidelijk hun heil elders te zoeken.

'Wat wil je, we waren jong,' zei vader altijd. 'Het was een geweldige tijd.'

Het werd het begin van een lange carrière op de paardentram. De Rotterdamsche Tramweg Maatschappij nam hem daarna in vaste dienst en zette hem als conducteur op de lijn Boompjes-Beurs-Bergweg. Op zijn negentiende jaar ging zijn grote wens in vervulling en mocht hij eindelijk als koetsier op de bok.

Hoofdstuk 3

Na een woelige nacht waarin de herinneringen aan vroeger haar gedachten beheersten, lag Cornelia voor het opstaan nog na te denken over de ontmoeting op het perron van de vorige dag. Toen wierp ze een blik op haar wekker en zag dat ze er nu echt uit moest.

Henk zat met zijn krant al aan het ontbijt en bromde goedemorgen. Vervolgens werd het weer stil. Hij las en at. At en las.

Ze pakte twee witte boterhammen. ‘Henk?’ probeerde ze weer.

Als antwoord liet Henk de pagina’s ritselen, draaide ze binnenstebuiten, scherpte de vouw tussen zijn vingers – waarbij hij een moment lang in het luchtledige keek – hoestte kort en verstopte zich weer achter de krant.

Geboeid observeerde ze zijn eentonige, repetitieve handelingen.

Een rookpluimpje kringelde uit het broodrooster. Ze liet de boterhammen extra hoog opspringen en herhaalde de beweging met het hendeltje een paar maal. Eindelijk keek hij op. ‘Henk? Ik wilde je wat vertellen.’

Hij streek nadenkend met zijn vingertoppen over zijn snor en zei een nieuwe opdracht te hebben in een grote tuin in het Bezuidenhout. ‘De bestelde bomen zijn gisteren nog steeds niet aangekomen.’ Ze besepte dat hij het eerder tegen zichzelf zei, dan dat het een mededeling aan haar was. Het was kort. Eén zin tijdens het hele ontbijt. Henk sprak nog zelden. Ze had de indruk telkens minder van hem te weten. Geen woord te veel kwam over zijn lippen. Soms vroeg ze zich af wat er zich allemaal in zijn hoofd afspeelde. Of was er helemaal niets aan de hand en verbeelde ze het zich?

Henk had de laatste tijd de zin van het leven verloren. Het leek erop dat hij alleen nog plezier uit het klaverjassen haalde. Was dat nou werkelijk zo geweldig dat het bijna al zijn vrije tijd in beslag moest nemen? Vier keer per week speelde hij nu.

Ze nam de man met wie ze nu meer dan vijftwintig jaar haar

leven deelde onderzoekend op. Behalve dat hij tegenwoordig iets gezet was, zag hij er nog altijd aantrekkelijk uit. Zijn donkere haar was met pommade iets naar voren geplakt, zodat de kalende plekken niet zichtbaar waren. Het kleurde op enkele plaatsen grijs, vooral bij zijn slapen. Zijn lichtblauwe ogen, waar ze eertijds voor gevallen was, waren geconcentreerd op de krant gericht. Zoals altijd was dat de sportpagina van *De Telegraaf*. Zijn Clark Gable-snor, die hij sinds enkele jaren droeg, was in een keurige lijn boven zijn lippen geknipt. Hij was goed verzorgd, je kon hem zelfs ijdel noemen.

Henk slobberde van zijn koffie. Een druppel bleef rebellerend aan zijn snor hangen. Hij veegde hem meteen met de palm van zijn hand weg en keek een seconde op naar zijn vrouw. ‘Wat zit je me aan te staren?’

Cornelia kreeg een kleur een wendde meteen haar blik af. Waarom was hij niet meer zoals vroeger? Henk was zo kortaf en niet-belangstellend naar haar. Het was of hij haar niet eens zag.

Zou zij misschien niet de enige vrouw in zijn leven zijn? Vermoedde ze dit niet al langer in haar onderbewustzijn? Ach, natuurlijk niet. Hoe kon ze zoiets denken? Het zou zijn werk wel zijn. Hij wilde al een tijdje bij het tuinbedrijf weg en bij de gemeente gaan werken, maar het lukte hem niet daar een baan te krijgen. Het leven was op dit ogenblik niet gemakkelijk voor hem.

Ze ruimde de tafel af en deed de afwas. De borden en kopjes zette ze omgekeerd in het afdruiprek. Met een doekje veegde ze het aanrecht schoon, legde het halve pak koffiebonen terug in de kast en zette de suikerpot weg. Toen ze op haar horloge keek besepte ze dat ze niet op tijd voor de mis zou zijn.

De klokken luiden. Met een licht schuldgevoel verliet ze de kerk. Ze was niet alleen te laat geweest, het grootste gedeelte van de preek was bovendien aan haar voorbijgegaan. De ontmoeting op het station in Delft hield haar te veel bezig.

